

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

AYAKKABI VE SARACİYE TEKNOLOJİSİ

**GOVA SAYA
542TGD247**

Ankara, 2011

- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- **PARA İLE SATILMAZ.**

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. GOVA SAYANIN KESİMİ.....	3
1.1. Gova Model Sayanın Kesiminde Dikkat Edilecek Noktalar.....	3
1.1.1. Yüz.....	4
1.1.2. Gambalar	4
1.1.3. Astarlar	4
1.2. Numaralama	5
UYGULAMA FAALİYETİ	6
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	8
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	9
2. YÜZ VE ASTAR PARÇALARINI HAZIRLAMA.....	9
2.1. Gova Model Saya.....	9
2.1.1. Tıraş.....	9
2.1.2. Kıvrırma.....	10
2.1.3. Regüle/Regola (Toplama).....	12
2.1.4. Çatı Dikişi.....	12
2.1.5. Yüz Parçalarının Dikiminde Dikkat Edilecek Noktalar	12
2.1.6. Astar Hazırlama Tekniği.....	13
2.1.7. Çoraplık Yapıştırırken Dikkat Edilecek Noktalar	13
UYGULAMA FAALİYETİ	14
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	18
ÖĞRENME FAALİYETİ-3	19
3. ÜSTE ATMA	19
3.1. Astar ve Yüzü Birleştirme Tekniği	19
3.2. Üste Atma	19
UYGULAMA FAALİYETİ	23
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	24
ÖĞRENME FAALİYETİ-4	25
4. ARA İŞİ VE TEMİZLİK	25
4.1. Ara İşi.....	25
4.2. Elle Astar Fazlalıklarını Keserken Dikkat Edilecek Noktalar	25
4.3. Ara İşi Makinesi.....	25
4.3.1. Tanımı.....	25
4.3.2. Ayarları.....	26
4.3.3. Elemanları ve Görevi.....	26
4.3.4. Bıçağın Bilenmesi.....	27
4.4. Fazla İplikleri Keserken Dikkat Edilecek Noktalar	27
4.5. Eşleme Yaparken Dikkat Edilecek Noktalar.....	28
4.6. Ara İşi ve Temizlik Yapma.....	28
UYGULAMA FAALİYETİ	29
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	31
MODÜL DEĞERLENDİRME	32
CEVAP ANAHTARLARI.....	33
KAYNAKÇA.....	35

AÇIKLAMALAR

KOD	542TGD247
ALAN	Ayakkabı ve Saraciye Teknolojisi
DAL/MESLEK	Ayakkabı Üretimi
MODÜLÜN ADI	Gova Saya
MODÜL TANITIMI	Gova model saya ilgili temel bilgi ve becerilerin kazandırıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/16
ÖN KOŞUL	Kesim, Deri İnceltme, Tezgâh İşleri, Temel Dikiş Makineleri Modüllerini Almış Olmak
YETERLİK	Temel gova sayası yapmak
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Gerekli ortam sağlandığında gova saya dikebileceksiniz. Amaçlar 1. Gova model saya kesebileceksiniz. 2. Gova model sayanın yüz ve astar parçalarını hazırlayarak dikebileceksiniz. 3. Gova model sayayı üste atabileceksiniz. 4. Ara işi ve temizleme yapabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Atölye ortamı, kesim atölyesi, saya atölyesi gibi saya kesiminin ve dikiminin yapıldığı ortamlar Donanım: kesiminde kullanılan aletler ve saya dikim makineleri
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modül içinde yer alan her öğrenme faaliyetinden sonra verilen ölçme araçları ile kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen modül sonunda ölçme aracı (çoktan seçmeli test, doğru-yanlış testi, boşluk doldurma, eşleştirme vb.) kullanarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek sizi değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Ayakkabı geçmişten günümüze insanların en temel ihtiyaçlarından biridir. İnsanlar her dönemde ayaklarını dış etkenlerden koruyacak bir giyeceğe ihtiyaç duymuşlardır. Günümüzde nüfus artışı ve insanların satın alma gücünün artması ile kaliteli malzemelerden yapılmış, estetik ve moda uyumlu ayakkabıya ihtiyaç giderek artmaktadır.

Gova model bayan ayakkabısında en temel modeldir. Moda akımlarına göre değişiklik gösterse de geçerliliğini ve kullanılabilirliğini hiç yitirmemiştir.

Bu modül ile gova sayının parçalarını, nasıl kesildiğini, nasıl birleştirildiğini ve nasıl dikildiğini öğreneceksiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Bu faaliyette verilen bilgiler doğrultusunda, gerekli ortam sağlandığında gova sayanın kesimini yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Farklı gova modellerini araştırarak rapor hâlinde hazırlayınız. Sınıf ortamında arkadaşlarınıza sunum yapınız.

1. GOVA SAYANIN KESİMİ

Bayanlar için yapılan klasik, her zaman giyilebilen ayakkabı türüdür. Çeşitleri pek çok olan gova sağlam, rahat, basit, sade ve düz yapılı, ayağı çok iyi saran bir ayakkabı modelidir. Basit bir bayan ayakkabısı olan dekolte sayası, genellikle beş yöntem ile yapılır.

- Tek parça gova
- ½ parça gova
- İçten gambalı (3/4) gova
- Çift gambalı gova
- Parçalı dekolte gova

Bu modülde içten gambalı model anlatılmıştır.

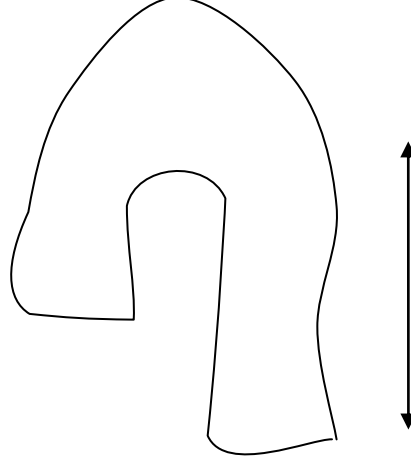
1.1. Gova Model Sayanın Kesiminde Dikkat Edilecek Noktalar

Kesim yapılırken dikkat edilmesi gereken ana ilkeler şunlardır:

- Sayayı oluşturacak parçalar malzemenin uygun bölgelerinden uygun konumda kesilmelidir.
- İstampalar malzeme kaybı minimum olacak biçimde yerleştirilmelidir.
- Genel kural olarak şunu söyleyebiliriz: Genellikle saya parçaları kanadın üzerine arka kısımdan başlanarak baş yönüne doğru, (sıklık doğrultusunda) kesilmelidir.

1.1.1. Yüz

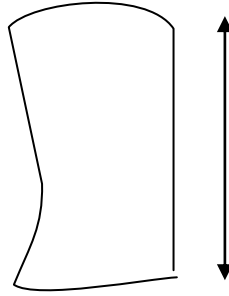
Ayakkabının önünde devamlı gözüktüğünden dolayı sayanın en önemli elemanıdır. Derinin sık olduğu tarafa doğru Şekil 1. 1'deki gibi ok yönünde yerleştirilerek kesilmelidir.

Şekil 1.1: Gova yüz parçası

1.1.2. Gambalar

Ayakkabının arka kısmını örten veya tamamlayan saya elemanlarıdır. Gova ayakkabıda ayakkabının iç tarafına tek adet gamba kullanılmaktadır. Derinin sık olduğu tarafa Şekil 1.2'deki gibi ok yönünde yerleştirilmelidir. Fakat deriden kazanmak için gambaları sağa veya sola çevirebiliriz.

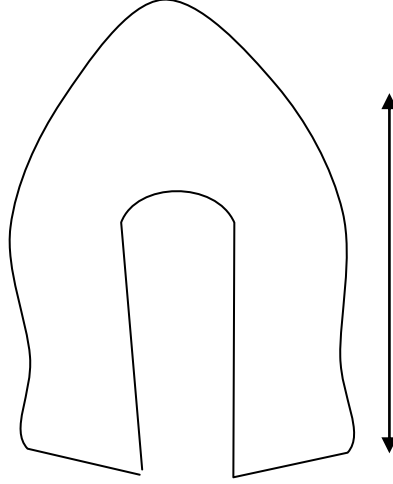
Şekil 1.2: Gova gamba parçası

1.1.3. Astarlar

Görünen (dış) parçaların, üstüne dikildiği ve ayakkabının içine gelen kısımlardır. Deri, suni deri ve tekstil malzemelerinden yapılır. Astarlık deriye meşin denmektedir.

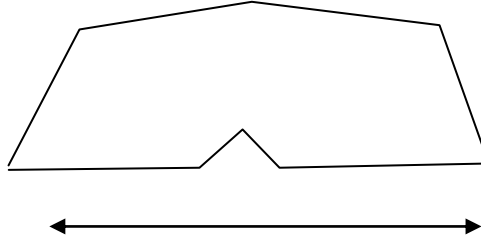
- **Yüz astarı:** Ayakkabının yüz kısmının altına gelen elemandır. Derinin sık olduğu tarafa doğru Şekil 1. 3'teki gibi ok yönünde yerleştirilip kesilmelidir.

Şekil 1.3: Astar yüz parçası

- **Çoraplık**

Astarın topuk arkasına gelen kısmıdır. Genellikle burada kullanılan malzemenin pürüzlü yüzeyi ayak tarafına bakacak şekilde yerleştirilir. Ayağın topuğu tutması için yapılır. Bu parçada da sıklık yönü pek fark etmese de derinin sık olduğu tarafa doğru Şekil 1. 4'teki gibi ok yönünde kesilmesi tavsiye edilir.

Şekil 1.4: Çoraplık

1.2. Numaralama

Türkiye de numara ve iç dış çentikleri sayanın dış tarafına vurulur. Fakat bazı firmalar diğer ülkelerdeki gibi çentiği içe vurur. Pres kesim bıçağının üzerinde bütün çentikler vardır. Ayrıca çentik atmaya gerek yoktur. Elde kesim için iç dış çentiği önemlidir. Kesim sırasında çentiğin belirgin olup olmadığına dikkat edilmelidir. Numara gümüş kalemle saya üzerine yazılabilir. $\frac{3}{4}$ şeklinde kesilen govalarda gamba gelen taraf ayakkabının iç tarafını gösterir. Ayrıca iç dış çentiği konulmayabilir.

UYGULAMA FAALİYETİ

Gova model saya kesiniz.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Gova ıstampalarını ayırınız.	➤ Astar ve yüz ıstampalarını ayırınız.
➤ Sayalılık malzemeyi hazırlayınız.	➤ Modelinize göre saya ve astar malzemesi seçiniz. ➤ Malzemeyi kesim masasına kurallara uygun yerleştiriniz. ➤ Malzemenin kusur ve hatalarını tespit ediniz. ➤ Malzemenin kalite bölgelerini tespit ediniz. ➤ Malzemenin esneme yönünü tespit ediniz. ➤ Malzemenin desen ve şekil özelliklerini tespit ediniz.
➤ Yüz parçalarını kesiniz.	➤ Yüz ıstampalarını kurallara uygun malzeme üzerine yerleştiriniz. ➤ Yüz parçalarını çift kesmek için ıstampaları ters çevirmeyi unutmayınız. ➤ Her yüz parçasının esneme yönüne dikkat ederek kesiniz. ➤ El kesim bıçağınızın keskin olmasına dikkat ediniz. ➤ Saya parçası kesildikten sonra gerekli işaretleme ve noktalama işaretlerini saya parçaları üzerinde gümüş kalemle çiziniz.
➤ Astar parçalarını kesiniz.	➤ Astar parçalarını kurallara uygun malzeme üzerine yerleştiriniz ➤ Astar parçalarını keserken sol saya kesmek için ıstampaları ters çevirmeyi unutmayınız. ➤ Her astar parçasının esneme yönüne dikkat ederek kesiniz. ➤ El kesim bıçağınızın keskin olmasına dikkat ediniz. ➤ Astar parçalarının bindirme çizgilerini işaretleyiniz.
➤ Numaralama yapınız.	➤ Kesilen saya elemanlarına numarasına göre çentik kesmeyi unutmayınız. ➤ Çentik atmazsanız üzerine kalem ile numarasını yazınız.
➤ Kontrol ve düzeltme yapınız.	➤ Kesilen parçaları numaralarına ve iç dış çentiğine göre tasnifleyiniz ➤ Parçaları şekillerine göre ayırınız. ➤ Ayrılan parçaları sayınız. ➤ Kesilmiş sayaları işaretleyiniz. ➤ Kesilmiş sayaları eşleştiriniz.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadıklarınız için **Hayır** kutucuklarına (X) işareti koyarak öğrendiklerinizi kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Gova ıstampalarını yüz ve astar olarak ayırdınız mı?		
2. Sayalılık malzemeyi kesim için hazırladınız mı?		
3. Yüz parçalarını esneme ve kalite bölgelerine dikkat ederek kestiniz mi?		
4. Astar parçalarını kalite bölgelerine dikkat ederek kestiniz mi?		
5. Kestiğiniz saya parçalarına çentik işareti koydunuz mu?		
6. Saya parçaları eşleme kontrolünü yaptınız mı?		
7. Ürünü istenen nitelikte tamamladınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınızı “Evet” ise “Ölçme ve Değerlendirme” ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. ( )Astar ve yüz ıstampaları arasında fark yoktur.
2. ( )Gova saya kesimi için malzemelerdeki kusur ve hataları tespit etmeye gerek yoktur.
3. ( )Saya parçası kesildikten sonra gerekli işaretlemelerin ve noktalama işaretlerinin saya parçaları üzerinde belirlenmesi gerekir.
4. ( )Astar parçalarını keserken sol saya parçalarını kesmek için ıstampalar ters çevrilmelidir.
5. ( )Her yüz parçası esneme yönüne dikkat edilerek kesilir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Yüz ve astar parçalarını doğru olarak hazırlayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Güncel moda akımlarını araştırarak bu akımların gova modelin üzerindeki etkilerini, değişimlerini araştırarak rapor hâlinde yazınız. Arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. YÜZ VE ASTAR PARÇALARINI HAZIRLAMA

2.1. Gova Model Saya

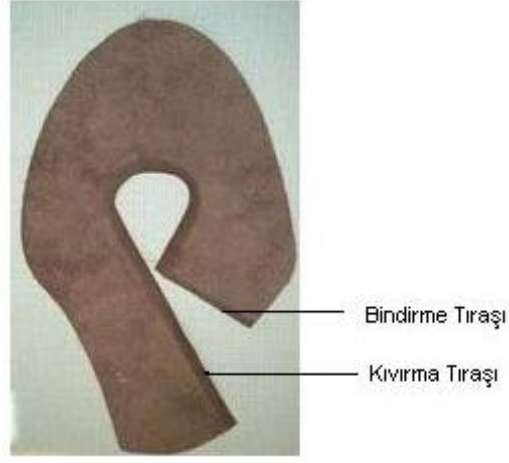
2.1.1. Tıraş

Tıraşlama, derinin ters yüzeyinden elde veya makinede yapılabilir. Sırça yüz tıraşlanmaz. Kesilmiş olan saya parçalarının gerekli yerleri uygun kalınlıkta ve uygun genişlikte tıraşlanır. Bu gova model ayakkabıda iki çeşit tıraş vardır.

- **Kıvrma tıraş:** Kıvrma genişliği 4 mm olmalıdır. Bunun için de kıvrma yapılacak saya kenarına 8 mm genişliğinde tıraş yapılır.
- **Bindirme tıraş:** Birbiri üzerine binecek parçaların binme yerinin tıraşlanmasıdır. Istampacı tarafından farklı bir şekilde belirtilmemiş ise 8 mm genişliğinde yapılır.

Farklı şekillerde tasarlanmış gova sayalar olabilir. Bu modelde fileto kullanılmadığı için çatı tıraş yapılmaz. Derinin monteye daha dayanaklı olması ve dikişin daha sağlam olması istenir. Çatı tıraş filetolu modellerde yapılır.

Saya parçalarının üzerine hangi tıraşın yapıldığı aşağıdaki resimlerde gösterilmiştir.

Resim 2.1: Yüz saya parçasında tıraş yerleri

Resim 2.2: Gamba saya parçasında tıraş yerleri

2.1.2. Kıvrırma

Kenara kıvrırma tıraşı yapılır. Kıvrılacak yerlerin yırtılmaması için bu kısma resim 2. 3.'te görüldüğü gibi takviye bandı yapıştırılır. Takviye bandı kendinden yapışkanlı da olabilir veya yapıştırıcı ile yapıştırılır.

Resim 2. 3: Takviye bandı yapıştırma

Kıvrılacak yüzeylere fırça veya makine ile yapıştırıcı sürülür. Elde kıvrma yapılırken yapıştırıcı olarak solüsyon kullanılması gerekir. Resim 2.4'te görüldüğü gibi çekiç yardımı ile kıvrma yapılır. Başında ve sonunda çatı dikişinin rahat dikilebilmesi için boşluk bırakılmalıdır. Eğer buralara kıvrma yapılırsa çatı dikişi sırasında kalınlık ve potluk olur bu nedenle buraların kıvrılması çatı dikişinden sonra yapılır.

Resim 2.4: Kıvrma yapma

Kıvrma yaparken yüz parçasının ortasına gelindiğinde yüzdeki ovalikten dolayı potluklar olur ve düzgün kıvrma olmaz. Bu nedenle Resim 2.5'te görüldüğü gibi bu kısımlara makasla küçük çentikler atılır.

Resim 2.5: Çentik atma

2.1.3. Regüle/Regola (Toplama)

Sayanın monteye hazır duruma getirilmesi için kesilmiş ve gerekli işlemleri bitmiş saya elemanlarının birbiri ile ilgili olarak bir araya getirilmesine (regüle) toplama denir. Regülede bindirme paylarına dikkat edilmesi gerekir. Bindirme payları genellikle 8 mm olur. Bindirme payına yapıştırıcıyı bir fırça yardımı ile ve çok dağıtmadan sürmek gerekir. Aksi hâlde ileriki dikiş işlemlerinde yapıştırıcı iğnenin gözünü tıkayacağından dikiş atlamalarına, iğnenin ısınmasına veya ip kopmalarına neden olur.

2.1.4. Çatı Dikişi

Resim 2.6: Çatı dikişi

Gambaların arka kısmının dikilmesine çatı dikişi denilir. Derinin sırça yüzleri iç içe bakacak şekilde gambalar üst üste konur ve 1,5 mm pay vererek resim 2. 6'da görüldüğü gibi dikilir. Çatı dikişinin başına ve sonuna ponteriz dikişi (güçlendirme dikişi) atılır. Aksi takdirde dikişler sökülür.

Resim 2.7: Bant yapıştırma

Çatı dikişi yapıldıktan sonra dikişin ayağı rahatsız etmemesi ve dikişin sağlam olması için resim 2. 7'deki gibi takviye bantı çekilir.

2.1.5. Yüz Parçalarının Dikiminde Dikkat Edilecek Noktalar

Yüz ve gambayı birleştirirken dikkat edilmesi gereken noktalar genel olarak şunlardır:

- Gamba ve yüz birleştirirken çentikleri aynı yönde olmalıdır.

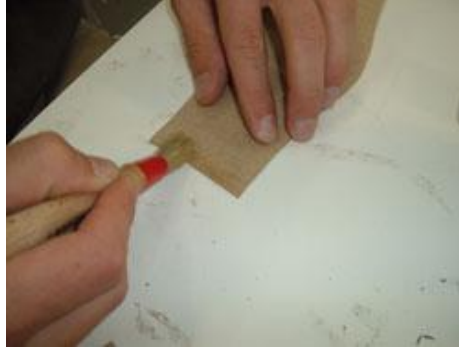
- Yüz parçası gambaya bindirilmelidir.
- Gamba ve yüzü yapıştırırken üst kenarlar (kıvrırma yapılacak kısmı) aynı hizada olmalıdır.
- Çatı dikişinde dikiş payı 1,5 mm olmalıdır. Daha az olursa dikiş sökülür, daha çok olursa potluk olur ve ayağı rahatsız eder.
- Santimetredeki dikiş adımları erkek ve bayan ayakkabılarında farklı olmak zorundadır. Bayan ayakkabılarında cm'deki dikiş adımı 5-6 iken erkek ayakkabılarında bu değer, 4-5 tir.

2.1.6. Astar Hazırlama Tekniği

Astar olarak deri kullanılacaksa yarma yapılması gerekir. Kesilen astar parçaları 0,6 mm kadar inceltilebilir. Ama suni deri kullanılacaksa yarma yapılmaz.

2.1.7. Çoraplık Yapıştırırken Dikkat Edilecek Noktalar

Çoraplığın yapıştırılması esnasında pürüzlü (tüylü) yüzeyin ayağa temas edecek tarafta olması gerekir. Bunun amacı ayakkabının ayağı tutması ve sarması içindir.

Resim 2.8: Çoraplığa yapıştırıcı sürme

Çoraplıkta yapıştırıcı resim 2.8'de görüldüğü gibi sırça tarafına değil de diğer tarafına (deride et tarafı, suni deride kumaş tarafına) sürülür. Yüz astarına yapıştırıcı sürülür ve kuruması beklenir. Resim 2.9'da görüldüğü gibi yüz astarı çoraplığa binecek şekilde yapıştırılır.

Resim 2.9: Çoraplık ve yüz astarını yapıştırma

UYGULAMA FAALİYETİ

Gova model sayanın yüz ve astar parçalarını hazırlayarak dikiş.

İşlem Basamakları	Öneriler
<p>➤ Yüz parçalarına tıraş yapınız.</p>	<p>➤ Yüz parçasının ağız kısmına kıvrırma tıraşı ve kısa olan gamba tarafına bindirme tıraşı yapınız.</p> <p>➤ Gamba parçasının düz kısmına bindirme tıraşı ve üst kısmına kıvrırma tıraşı yapınız.</p>
<p>➤ Yüze yakma yapınız.</p>	<p>➤ Kesilmiş, tıraşı yapılmış yüz parçasının üste binecek kısmına yakma yapınız.</p>
<p>➤ Gamba ve yüzü yapıştırınız.</p> 	<p>➤ Resim 2.10’da görüldüğü gibi bir fırça yardımı ile yapıştırıcıyı fazla dağıtmadan yüz ve gamba parçalarına sürünüz.</p> <p>➤ Resim 2.11’de görüldüğü gibi yüz parçasını gambanın üzerine bindiriniz.</p> <p>➤ Resim 2.12’de görüldüğü gibi yapıştırıcı iyice deriye işlesin ve daha iyi yapışma olsun diye sayacı çekiciyle çekileyiniz.</p>

<p>➤ Gamba ve yüzü dikiş</p> 	<p>➤ Resim 2.13'te görüldüğü gibi gamba ve yüzü dikiş. Dikişin başına ve sonuna ponteriz dikiş atınız.</p>
<p>➤ Ağız kısmına kıvrıma yapınız</p> 	<p>➤ Yüz parçasına kıvrıma yapılır.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kıvrıma yapılacak yere takviye bandı çekiniz. • Yapıştırıcı sürünüz. • Kurumasını bekleyiniz. • Gambaların her iki tarafına çatı dikişinin dikilebileceği kadar boşluk bırakınız. Buraları kıvrımayınız. • Kıvrıma yaparken sağ elinizle çekici tutarken sol elinizin üç parmağı (başparmak, işaret parmağı ve orta parmak) yardımı ile kıvrıma yapınız. • Kıvrımların köşe dönüşlerini katlayarak çekiç vurma mesafelerini sıklaştırarak dönüş yapınız. Çok potluk olan yerlere çentik atınız. • Kıvrıma yapılan kenarların aynı hizada olmasına dikkat ediniz.
<p>➤ Çatı dikiş yapınız.</p> 	<p>➤ Gambaları çatarken aynı hizada olmalarına dikkat ediniz.</p> <p>➤ Dikişin başına ve sonuna ponteriz dikiş atınız.</p> <p>➤ Dikişten sonra kıvrımayı tamamlayınız.</p> <p>➤ Dikiş bittikten sonra çekiçle dikiş yerini açınız</p> <p>➤ Dikiş yerini düzelttikten sonra resim 2.15'teki gibi bant çekiniz.</p>

<p>➤ Çoraplık ve yüz astarını yapıştırınız</p>	<p>➤ Çoraplığın ters tarafının kullanılacağını unutmayınız.</p> <p>➤ Yüz astarı ve çoraplığa yapıştırıcı sürünüz.</p> <p>➤ Kurumalarını bekleyiniz.</p> <p>➤ Yüz astarını çoraplığa bindirme payı kadar bindiriniz.</p> <p>➤ Çekiçle yapıştırınız.</p>
<p>➤ Çoraplık ve yüz astarını dikişiniz.</p> 	<p>➤ Yüz astarı tarafından 1,5 mm pay vererek dikişiniz.</p> <p>➤ Dikişin başında ve sonunda ponteriz dikişi yapınız.</p>

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadıklarınız için **Hayır** kutucuklarına (X) işareti koyarak öğrendiklerinizi kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Yüz parçalarına tıraş yaptınız mı? (Sentetik malzemeler kesinlikle tıraşlanmaz.)		
2. Yüzün gambaya binecek tarafına yakma yaptınız mı?		
3. Yüze ve gambaya yapıştırıcı sürdünüz mü?		
4. Yüzü gambaya bindirdiniz mi?		
5. Yüzü ve gambayı diktiniz mi?		
6. Çoraplık ve yüz astarına yapıştırıcı sürdünüz mü?		
7. Yüzü çoraplığa bindirdiniz mi?		
8. Yüzü ve çoraplığı diktiniz mi?		
9. Diktiğiniz saya istenilen özelliklerde oldu mu?		
10. Sayayı istenilen niteliklerde tamamladınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise “Ölçme ve Değerlendirme” ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. ( ) Kıvrıma yapılacak yere takviye bandı çekilir.
2. ( ) Dikişlerin sadece başında ponteriz dikişi yapılması yeterlidir.
3. ( ) Deri astar saya parçaları yarma makinesinde inceltir.
4. ( ) Çoraplığın sırça tarafı ayağa temas etmelidir.
5. ( ) Gamba yüze binmelidir.
6. ( ) Çatı dikişinden sonra bant çekilmelidir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

AMAÇ

Gova sayayı kapalı sistemde üste atabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Farklı gova modellerinin farklı üste atma teknikleri ile üretilmesini araştırınız. Rapor hâlinde hazırlayarak sunum yapınız.

3. ÜSTE ATMA

3.1. Astar ve Yüzü Birleştirme Tekniği

- Astar ve yüzü birleştirirken dikkat edilmesi gereken en önemli nokta astarın ayağa temas edecek tarafı sırça yüzü olmalıdır.
- Astarın ve yüzün yan çentikleri zıt yönde olmalıdır.
- Astarın ucundaki çentik ile yüzün ucundaki çentik Resim 3. 1 'de görüldüğü gibi üst üste gelmelidir.

Resim 3.1: Yüz ve astar uç çentikleri

3.2. Üste Atma

Yüzün astara yapıştırılması işlemine üste atma denir. Sayada genel olarak iki tür üste atma vardır.

- Kapalı sistem: Yüz ayrı hazırlanır, astar ayrı hazırlanır ve ikisi birleştirilir.
- Açık sistem: Hazırlanan her yüz parçasına astarı yapılır, en son astarlanan yüz parçaları birleştirilir.

Bu modülde kapalı sistemde üste atma işlemi anlatılmıştır.

- Yüz parçasının ağız kenarına Resim 3. 2’de görüldüğü gibi yapıştırıcı sürülür.

Resim 3.2: Yüze yapıştırıcı sürme

- Astara kırpma payı bırakılarak Resim 3. 3’te görüldüğü gibi yapıştırıcı sürülür.

Resim 3.3: Astara yapıştırıcı sürme

- Çoraplık orta çizgisinden tutularak Resim 3. 4’te görüldüğü gibi yüzün arka ortasına merkezlenir. Gümüş kalem ya da makas ile küçük bir işaret konur.

Resim 3.4: Astarın yüze merkezlenmesi

- Arka kısım ve yanlar Resim 3.5'te görüldüğü gibi el ile düzgün bir şekilde yapıştırılır.

Resim 3.5: Astarın yüze merkezlenmesi

- Saya tezgâha Resim 3.6'da görüldüğü gibi konur ve ön taraf merkezlenerek yapıştırılır. Çoraplığın yüzün üst kenarından 5-6 mm dışta olmasına dikkat edilir.

Resim 3.6: Astarın yüze yapıştırılması

- Doğru yapışıp yapışmadığı veya kayma olup olmadığı Resim 3. 7'de görüldüğü gibi kontrol edilir. Kayma varsa düzeltilmelidir.

Resim 3.7: Kontrol yapma

- Resim 3. 8’de görüldüğü gibi çekiçle vurularak yapışma sağlamlaştırılır.

Resim 3.8: Çekiçleme

- Ağız kenarından resim 3.9’da görüldüğü gibi uçtan uca 1–1,5 mm pay verilerek dikiş.

Resim 3.9: Ağız dikişi

Resim 3.10: Ağız dikişinin bitmiş hâli

UYGULAMA FAALİYETİ

Gova model sayayı üste atınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Yüz parçasına yapıştırıcı sürünüz.	➤ Ağız kısmına fırça ile yapıştırıcı sürünüz.
➤ Astar parçasına yapıştırıcı sürünüz.	➤ Astarın kırpma payını bırakarak yapıştırıcı sürünüz.
➤ Referans noktalarına dikkat ederek üste atınız.	➤ Çoraplık orta noktasının çatı dikişine gelmesine dikkat ediniz. ➤ Astarın ucundaki çentik ile yüzün ucundaki çentik üst üste gelmelidir. ➤ Saya kenarındaki iç dış çentiği aynı yönde olmalıdır.
➤ Ağız kenarından dikişiniz.	➤ Sütunlu dikiş makinesinde dikişiniz ➤ Kenarından 1–1,5 mm pay vererek dikişiniz. ➤ Dikişin sağlam ve düzgün olması için dikişe başladığınız yere kadar tek hamlede dikmeye çalışınız.
➤ Kalite kontrol yapınız.	➤ Dikişleri, çentikleri kontrol ediniz. ➤ Astarıda potluk olup olmadığına bakınız.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadıklarınız için **Hayır** kutucuklarına (X) işareti koyarak öğrendiklerinizi kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Yüz parçasının ağız kısmına yapıştırıcı sürdünüz mü?		
2. Astar parçasının ağız kısmına kırpma payı bırakarak yapıştırıcı sürdünüz mü?		
3. Çentiklere dikkat ederek astar ve yüzü yapıştırdınız mı?		
4. Astarın düzgün yapıştığını kontrol ettiniz mi?		
5. Ağız kısmının dikişini yaptınız mı?		
6. Üste atma işlemini istenilen niteliklerde tamamladınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise “Ölçme ve Değerlendirme” ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. ( ) Astarın kırpma payına yapıştırıcı sürülmez.
2. ( ) Çentiklerin üst üste gelmesi önemli değildir.
3. ( ) Astar ve yüz ön kısımdan yapıştırılmaya başlanır.
4. ( ) Ağız dikişi düz dikiş makinesinde dikilmelidir.
5. ( ) Kenardan 2 mm pay verilerek dikilmelidir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-4

AMAÇ

Ara işi ve temizlik yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Ara işi ve temizlik ile ilgili farklı uygulamaları araştırarak rapor hâlinde hazırlayınız. Hazırladığınız raporun sunumu yapınız.

4. ARA İŞİ VE TEMİZLİK

4.1. Ara İşi

Dikilmiş sayadaki astar fazlalıklarını kesmeye ara işi denir.

4.2. Elle Astar Fazlalıklarını Keserken Dikkat Edilecek Noktalar

- Astar fazlalıkları sayacı makası ile temizlenir.
- Astar fazlalıkları dikişin hemen üzerinden kesilmelidir.
- Ara işi yapılırken dikişlerin kesilmemesine dikkat edilir
- Kesimin düzgün yapılmasına dikkat edilmelidir.
- Elde monte yapılacaksa Resim 4.1’de görüldüğü gibi çivi çakılacak yerlerdeki astarlar kesilmemelidir.

Resim 4.1: Elde monte için çivi payı

4.3. Ara İş Makinesi

4.3.1. Tanımı

Sayadaki astar fazlalıklarını kesen makinedir.

4.3.2. Ayarları

Kesilecek astar fazlalığının kalınlığına göre dayama yüksekliğinin ayarlanması Resim 4. 2’de görüldüğü gibi ayar vidaları kullanılarak yapılır.

Resim 4.2: Ayar vidası

4.3.3. Elemanları ve Görevi

Ara işi makinesinin önemli elemanları ve görevleri şunlardır:

- **Bıçak:** Aşağı yukarı hareket ederek astar fazlalıklarını kesen elemandır.

Resim 4.3: Bıçak

- **Dayama:** Astar fazlalığını silindirik bıçak ve bıçak arasında tutan ve kesim kalınlığını ayarlayan elemandır.

Resim 4.4: Dayama

- **Silindirik bıçak:** Fazlalığın kesilmesi için destek sağlayan ve dönme hareketi yaparak ilerleme işlemini gerçekleştiren elemandır.
- **Pedal:** Dayama ve bıçağın kaldırılıp indirilmesini sağlayan elemandır.

Resim 4.5: Pedal

- **Bıçak bileme aparatı:** Üzerindeki zımpara taşı sayesinde bıçağın keskinleştirilmesini ve bilenmesini sağlayan elemandır.

4.3.4. Bıçağın Bilenmesi

Bıçağı sabitleyen vida sökülür ve bıçak yuvasından çıkarılır. Bıçak, bıçağın şekline uygun olan zımpara taşına Resim 4.6'da görüldüğü gibi sürülerek bileme işlemi yapılır.

Resim 4.6: Bıçağın bilenmesi

4.4. Fazla İplikleri Keserken Dikkat Edilecek Noktalar

- Saya üzerindeki iplik fazlalıkları kesilirken dikiş kesilmemelidir.
- Fazla olan ipliklerin hem sayanın yüzünden hem de astar tarafından kesilmesine dikkat edilmelidir.
- İplik kesilirken çok dipten kesilmemelidir. Kalan iplik uçları yakma makinesinde veya aleve tutularak temizlenmelidir.
- Ağız dikiminde kalan iplikler sayanın tersinden çekilerek kesilmelidir. Kalan iplik ucu yakılmalıdır.

4.5. Eşleme Yaparken Dikkat Edilecek Noktalar

- Sayalar numaralarına göre çiftlenir.
- Çiftleme yaparken iki çift arasında renk ve desen uyumu olmalıdır.
- Dikiş aralıkları, dikiş düzgünlükleri ile kıvrımlar düzgün ve eşit olmalıdır.

4.6. Ara İşi ve Temizlik Yapma

Astar fazlalıkları sayacı makası veya ara işi makası ile temizlenmelidir. Saya üzerindeki fazla iplikler kesilmeli veya yakılmalıdır.

UYGULAMA FAALİYETİ

Ara işi ve temizleme yapınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Astar fazlalıklarını kesiniz.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Elde veya makinede dikişe dikkat ederek astar fazlalıklarını kesiniz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Fazla iplikleri kesiniz.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Fazla iplikleri makasla dikişi sökmeden kesiniz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Fazla iplikleri yakınız. <p>Resim 4.7: Yakma makinesinin ayarı</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ İplik uçlarını resim 4. 7'deki gibi yakma makinesinde veya aleve tutarak yakınız.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kalite kontrol yapınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Sayaları tek tek kontrol ediniz. Dikiş atlamalarına, sökülen dikişlere, kenar kıvrımlarına dikkat ediniz. Bozuk sayaları ayırınız.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Eşleme yapınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Sayaları numaralarına göre çiftleyiniz. Renk farklılıklarına ve desen farklılıklarına dikkat ediniz.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadıklarınız için **Hayır** kutucuklarına (X) işareti koyarak öğrendiklerinizi kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Astar fazlalıklarını düzgün kestiniz mi?		
2. Fazla iplikleri dikişleri koparmadan kestiniz mi?		
3. Fazla iplikleri yaktınız mı?		
4. Kalite kontrol yaptınız mı?		
5. Numaraya göre eşleme yaptınız mı?		
6. Ara işi ve temizlik işlemlerini istenilen niteliklerde tamamladınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınızı “Evet” ise “Ölçme ve Değerlendirme” ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. ( ) Astar fazlalıkları elde veya makinede kesilebilir.
2. ( ) Ara işi makinesi iplik fazlalıklarını kesen makinedir.
3. ( ) Dayama kesim kalınlığını ayarlayan parçadır.
4. ( ) İplik uçları dipten kesilmelidir.
5. ( ) Sayalar numaralarına göre çiftlenmelidir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Modül Değerlendirme”ye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. ( ) Kesim bıçağı keskin olmalıdır.
2. ( ) Bir çift saya keserken ıstampalar ters çevrilerek kesilir.
3. ( ) Çoraplık malzemenin tersinden kesilmelidir.
4. ( ) Gambaya kıvrırma tıraşı yapılmaz.
5. ( ) Astar olarak deri kullanılıyorsa yarma yapılmalıdır.
6. ( ) Saya parçaları kesildikten sonra referans noktalarını işaretlemeye gerek yoktur.
7. ( ) Saya parçalarını birleştirirken bindirme çizgilerine dikkat edilmez.
8. ( ) Çoraplık dikişleri yüz astarı üzerinden yapılır.
9. ( ) Gamba yüze binmelidir.
10. ( ) Elde monte yapılacaksa bütün astar fazlalıkları kesilmelidir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1'İN CEVAP ANAHTARI

1.	Yanlış
2.	Yanlış
3.	Doğru
4.	Doğru
5.	Doğru

ÖĞRENME FAALİYETİ-2'NİN CEVAP ANAHTARI

1.	Doğru
2.	Yanlış
3.	Doğru
4.	Yanlış
5.	Yanlış
6.	Doğru

ÖĞRENME FAALİYETİ-3'ÜN CEVAP ANAHTARI

1.	Doğru
2.	Yanlış
3.	Yanlış
4.	Yanlış
5.	Yanlış

ÖĞRENME FAALİYETİ-4'ÜN CEVAP ANAHTARI

1.	Doğru
2.	Yanlış
3.	Doğru
4.	Yanlış
5.	Doğru

MODÜL DEĞERLENDİRMENİN CEVAP ANAHTARI

1.	Doğru
2.	Doğru
3.	Doğru
4.	Yanlış
5.	Doğru
6.	Yanlış
7.	Yanlış
8.	Doğru
9.	Yanlış
10.	Yanlış

KAYNAKÇA

- ERKUTOĐLU Necdet, **Saya Teknolojisi**, Bahçelievler 1995.
- KASTAN Cengiz, **Ayakkabı Teknolojisi**, İstanbul 1999.
- SÜRENKÖK Ruhi, **Ayakkabıyı Öğreniyorum**, İzmir 1993.